

Het nieuwe aansprakelijk- heidsrecht in de praktijk

SOM

**VLAAMS
WELZIJS
VERBOND**

zorggezind
Thuiszorg Netwerk

De buitencontractuele aansprakelijkheid van organisaties en hun hulppersonen

SOM
Zorgnet-Icuro
Vlaams Welzijnsverbond
Zorggezind

Inhoudsopgave

1	VOORWOORD.....	3
2	AANSPRAKELIJKHEID = DAGELIJKSE KOST	3
3	WAT IS AANSPRAKELIJKHEID?	3
4	DE VERSCHILLENDE SOORTEN AANSPRAKELIJKHEID	4
5	AANSPRAKELIJKHEIDSVORWAARDEN	6
5.1	Voorwaarden voor contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid	6
5.2	Voorwaarden voor strafrechtelijke aansprakelijkheid	7
6	GEWIJZIGD REGIME BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID HULPPERSOON.....	7
6.1	Haarspeld	8
6.2	De positie van de zorgorganisatie als contractuele partner van Petra	9
6.3	De positie van Hans en Nancy als hulppersonen	10
6.4	Valt hier iets tegen te doen?	12
7	BIJZONDERE AANSPRAKELIJKHEIDSRGIMES	13
7.1	Bestuurders	13
7.2	Werknemers	15
7.3	Vrijwilligers.....	16
8	FIRST AID KIT: DE CONTRACTUELE VERWEERMIDDELEN	16
8.1	Opfrissing	16
8.2	De opties in de hoofdovereenkomst	17
8.3	De opties in de onderovereenkomst	17
8.4	Nuttig in elke overeenkomst: het splitsbaarheidsbeding	19
9	PLAN VAN AANPAK: EERSTE HULP BIJ SCHADEGEVALLEN.....	19
10	HET BELANG VAN EEN GOEDE VERZEKERING	20
11	NOG VRAGEN?	20
11.1	Heeft het nut om contractuele verweermiddelen op te nemen wanneer ik in een sector werk waar de schade vaak van fysieke of psychische aard zal zijn?	20
11.2	Heeft het nut om contractuele verweermiddelen op te nemen wanneer de organisatie en de hulppersonen goed verzekerd zijn?.....	20
11.3	Moet ik als hulppersoon zelf een verzekering afsluiten?	20
11.4	Wat als mijn contractpartij weigert om de overeenkomst aan te passen? ...	21
11.5	Wat met de consumentenwetgeving?	21

1 VOORWOORD

Sinds 1 januari 2025 is het nieuwe Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek "Buitencontractuele aansprakelijkheid" in werking getreden.

SOM, Zorgnet-Icuro, Vlaams Welzijnsverbond en Zorggezind werkten samen met impact advocaten (www.impactadvocaten.be) om in deze brochure op te frissen wat aansprakelijkheid precies inhoudt en toe te lichten welke de belangrijkste gevolgen zijn van het gewijzigd regime van de buitencontractuele aansprakelijkheid voor organisaties en hun hulppersonen.

Iedereen is wel eens hulppersoon (ook uitvoeringsagent genoemd) van een organisatie: werknemers, vrijwilligers, vertegenwoordigers, zelfstandige medewerkers, onderaannemers, (dagelijks) bestuurders,... Onder hulppersoon begrijpen we immers de personen die door een organisatie belast worden met de gehele of gedeeltelijke uitvoering van een opdracht, ongeacht of hij of zij deze opdracht uitvoert voor eigen rekening en in eigen naam, dan wel voor rekening en in naam van de organisatie.

2 AANSPRAKELIJKHEID = DAGELIJKSE KOST

Hoe we het ook draaien of keren, aansprakelijkheid is niet weg te denken uit de maatschappij én al zeker niet uit de werkcontext.

De kranten staan vol van gevallen van aansprakelijkheid:

Personeel getuigt over jaren van wanbeheer in rusthuis

Na jaren van wanbeheer is het Brasschaatse rusthuis Rozenhof vorige week in vereffening gegaan. Hoewel ze nog wachten op hun loon voor januari, blijven de dertien verzorgsters voor de laatste zeventien residenten zorgen. De toestand in de vervallen gebouwen is schrijnend.

Bewoonster (85) omgekomen bij brand in woonzorgcentrum

Rechter veroordeelt basisschool die jongen met syndroom van Down de deur wees

Directrice De Horizon in Aalst ontslagen na fraude

Zaak vermeende kindermishandeling in crèche 't (B)engeltje in Oudenaarde opnieuw geseponeerd

Boekhoudster opgepakt voor versluizen geld

In leper is de boekhoudster van het zorgcentrum Zonnelied opgepakt.

School uit Geraardsbergen stelt zich burgerlijke partij nadat kleuterleider is aangehouden voor mogelijk kindermisbruik

3 WAT IS AANSPRAKELIJKHEID?

Aansprakelijkheid is het moeten instaan voor de schadelijke gevolgen van:

- ✓ Eigen daden;
- ✓ Daden van personen/dieren/zaken waarvoor je instaat;
- ✓ Producten die je aanbiedt.

Aansprakelijkheid is niet hetzelfde als verantwoordelijkheid. Je kan immers verantwoordelijk zijn zonder aansprakelijk te zijn, bijvoorbeeld omdat de feiten verjaard zijn.

Aansprakelijkheid is gelukkig geen automatisme:

1. je bent slechts aansprakelijk voor feiten wanneer iemand – bv. het slachtoffer of het openbaar ministerie – je hiervoor aanspreekt; EN
2. wanneer je je aansprakelijkheid erkent of een rechtbank je aansprakelijkheid als bewezen beschouwt. Dit kan pas wanneer heleboel voorwaarden vervuld zijn.

4 DE VERSCHILLENDE SOORTEN AANSPRAKELIJKHEID

In het Belgisch recht kennen we drie soorten aansprakelijkheid:

- De **contractuele** aansprakelijkheid;
- De **buitencontractuele** aansprakelijkheid;
- De **strafrechtelijke** aansprakelijkheid.

Er is sprake van **contractuele** aansprakelijkheid wanneer iemand een contractuele afspraak niet naleeft en hierdoor schade veroorzaakt. Denk bijvoorbeeld aan een schilder die de opdracht gekregen heeft om de muren van een ziekenhuis wit te schilderen maar deze groen schildert. De *algemene* juridische spelregels over contracten zijn terug te vinden in **Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek**. Deze worden aangevuld door allerlei *bijzondere* wetten die specifieke situaties regelen, bijvoorbeeld consumentenwetgeving in het Wetboek Economisch Recht, of het toekomstige Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek dat koop, huur, dienstencontracten en andere bijzondere contracten regelt (op het moment van de uitgave van deze brochure ligt een wetsvoorstel voor, de inwerkingtreding ervan wordt verwacht in de loop van 2026).

Wanneer er geen sprake is van een contract tussen partijen, is aansprakelijkheid per definitie **buitencontractueel**. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer dezelfde schilder bij het schilderen van de buitenmuren van het ziekenhuis zijn pot verf laat vallen op een voorbijganger. De schilder en de voorbijganger hebben geen contractuele afspraken met elkaar gemaakt, waardoor de schade die de voorbijganger lijdt, van buitencontractuele aard is. De *algemene* juridische spelregels van buitencontractuele aansprakelijkheid zijn terug te vinden in het gloednieuwe **Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek**. Opnieuw wordt dit aangevuld met *bijzondere wetten* die specifieke situaties regelen, bijvoorbeeld de regels over externe bestuurdersaansprakelijkheid in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen.

De **strafrechtelijke** aansprakelijkheid is tot slot de aansprakelijkheid die voortvloeit uit een misdrijf. Een bekend voorbeeld uit de praktijk is het toedienen van onopzettelijke slagen en verwondingen. De *algemene* juridische spelregels van de strafrechtelijke aansprakelijkheid zijn terug te vinden in het **Strafwetboek**. Daarnaast zijn er *bijzondere* wetten die de regels bepalen voor specifieke situaties, bijvoorbeeld de strafbepalingen in het Sociaal Strafwetboek.

Tussen de drie soorten bestaan er, buiten hun oorsprong, wezenlijke verschillen in de **verjaringstermijn** – de termijn waarbinnen een slachtoffer een vordering tot herstel van

schade kan indienen – en de **schadeomvang**. Zo verjaart een contractuele schadevergoedingsvordering tien jaar na de feiten, terwijl je voor een buitencontractuele vordering, van zodra je kennis hebt van schade en van de identiteit van de dader, maar vijf jaar de tijd hebt om een vordering tot schadevergoeding in te stellen. Voor de strafrechtelijke aansprakelijkheid zit het dan weer wat ingewikkelder in elkaar en wordt de verjaringstermijn gekoppeld aan de zwaarte van het misdrijf. Ook voor de berekening van de vergoeding spelen er andere regels. Bij een contractuele fout kan je enkel de contractuele schade terugvorderen wanneer deze zeker, persoonlijk en rechtmatig is. De buitencontractuele berekeningsmethodes zijn dan weer wat ruimer en voorzien in beginsel in een integrale schadeloosstelling.

Een overzicht

Contractueel: aansprakelijkheid naar aanleiding van de schending van een overeenkomst bv. niet-aflossing krediet bv. foutieve levering van koopwaar (juridische kapstok = Burgerlijk Wetboek)	Buitencontractueel: aansprakelijkheid naar aanleiding van een onrechtmatige daad bv. een geveilverver die een voorbijganger schade toebrengt (juridische kapstok = Burgerlijk Wetboek)	Strafrechtelijk: aansprakelijkheid naar aanleiding van een wettelijk beschreven misdrijf bv. <u>onopzettelijk</u> slagen en verwond. door verpleger aan patiënt (juridische kapstok = Strafwetboek)
Vergt 1. Contractuele fout = de niet naleving van de overeenkomst door een persoon of door iemand anders waarvoor die persoon instaat 2. Schade 3. Oorzakelijk verband tussen fout en schade	Vergt 1. Fout = schending wet of onvoorzichtig/onredelijk handelen 2. Schade 3. Oorzakelijk verband tussen de fout en de schade	Vergt: 1. Strafrechtelijke gedraging die al dan niet opzettelijk gesteld wordt 2. Schuld (=moreel element): lat kan hoger liggen dan gewone burgerrechtelijke fout
Verjaring: <u>Algemeen</u>: 10 jaar vanaf opeisbaarheid <u>Bijzondere</u> termijnen voor bijzondere contracten	Verjaring: 5 jaar vanaf de dag volgend op die waarop het slachtoffer kennis heeft gekregen van de schade én van de identiteit van de aansprakelijke persoon. In ieder geval 20 jaar vanaf de dag volgend op die waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt zich heeft voorgedaan	Verjaring: Misdaad levenslange opsluiting: 30 jaar Misdaad 20-30 jaar opsluiting: 20 jaar Misdaad 5-20 jaar opsluiting: 15 jaar Wanbedrijf: 10 jaar Overtreding: 1 jaar + mogelijkheid tot schorsing of stuiting
Schadeomvang: Elke schade die zeker, persoonlijk en rechtmatig is en waarvan men het bestaan kan aantonen	Schadeomvang: Integrale schadeloosstelling, te verminderen met reeds ontvangen sommen (bv. gewaarborgd inkomen) + mogelijkheid tot herevaluatie bij verergering schade	Schadeomvang: Volgens regels buitencontractuele aansprakelijkheid Lichamelijke schade = indicatieve tabel

5 AANSPRAKELIJKHEIDSVORWAARDEN

Zoals hierboven al opgemerkt is aansprakelijkheid géén automatisme. Alvorens je tot vergoeding van enige schade kan aangesproken worden, moeten er specifieke voorwaarden vervuld zijn, afhankelijk van de soort aansprakelijkheid.

5.1 Voorwaarden voor contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid

Contractuele of **buitencontractuele** aansprakelijkheid veronderstelt dat drie hoofdvorwaarden vervuld zijn:

1) Een fout:

- a. Een **contractuele** fout impliceert een schending (niet-naleving) van een contract. Een contract hoeft niet noodzakelijk schriftelijk te zijn om geldig te zijn, maar voor het bewijzen van de fout helpt het wel om terug te kunnen grijpen naar wat werd afgesproken.
- b. Een **buitencontractuele** fout vergt een schending van de wet of van de algemene zorgvuldigheidsnorm. Dit kan een actieve gedraging zijn maar ook een nalatigheid. Als maatstaf geldt de "voorzichtige en redelijke persoon geplaatst in dezelfde omstandigheden". Opgelet: in bepaalde situaties dient de fout niet bewezen te worden om aangesproken te kunnen worden voor (een deel van) de schade. Dit heet foutloze of objectieve aansprakelijkheid, bijvoorbeeld:
 - i. De foutloze aansprakelijkheid van de **werkgever**: in zijn hoedanigheid van "aansteller" is een werkgever foutloos aansprakelijk en dus gehouden tot vergoeding van de schade die zijn werknemer ("aangestelde") aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit ;
 - ii. De foutloze aansprakelijkheid van de **rechtspersoon**: de rechtspersoon van privaat recht (bv. VZW, stichting, vennootschap) is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit ;
 - iii. De **ouder, adoptant, voogd of pleegzorger** van een -16jarige die effectief gezag uitoefent over die -16jarige is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de -16jarige.

2) Schade:

- a. **Contractuele** schade dient zeker en vaststaand te zijn;
- b. **Buitencontractuele** schade kan ruimer zijn, vb. ook de toekomstige schade indien deze het gevolg is van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit.

De schade kan in beginsel slechts éénmaal vergoed worden.

3) **Oorzakelijk verband** tussen de fout en de schade. Het slachtoffer zal moeten aantonen dat de fout een noodzakelijke voorwaarde is voor de schade. Dit wil zeggen dat de schade zich niet zou hebben voorgedaan zonder de fout zoals die zich heeft voorgedaan. Indien een feit niet gekwalificeerd kan worden als een noodzakelijke voorwaarde, bijvoorbeeld omdat één of meer andere gelijktijdige feiten (afzonderlijk of samen) een voldoende voorwaarde vormen voor de schade, kan dat het alsnog als een van de oorzaken beschouwd worden.

Schadeloosstelling zal niet verschuldigd zijn wanneer de persoon die aangesproken wordt zich succesvol kan beroepen op een **overmachtssituatie**. Overmacht betekent dat het voor iemand onmogelijk is geworden om zijn verplichtingen na te komen omwille van omstandigheden die zich onafhankelijk van de wil van die persoon hebben voorgedaan en die deze persoon niet heeft kunnen voorzien of vermijden.

Bv. **contractueel**: de Covid-pandemie gold in bepaalde gevallen als overmacht voor het niet nakomen van contractuele verplichtingen.

Bv. **buitencontractueel**: een plotse storm die niet voorspeld was en die aanleiding gegeven heeft tot een verkeersongeval kan in bepaalde gevallen gelden als overmacht.

5.2 Voorwaarden voor strafrechtelijke aansprakelijkheid

Je bent pas strafrechtelijk aansprakelijk wanneer een strafrechtbank aan jou een **misdrijf** toerekent. Een misdrijf veronderstelt de overtreding van een **strafwetbepaling**.

De beoordeling van de **schuld** gebeurt voor iedere betrokkene afzonderlijk. Voor bepaalde misdrijven moet er een element van opzet bewezen worden. Voor andere misdrijven geldt er een lagere drempel, bv.:

- onopzettelijk doden of onopzettelijk toebrengen van letsel door gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg, maar zonder het oogmerk om de persoon van een ander aan te randen;
- schuldig verzuim: bewust en uit vrije wil nalaten om hulp te verlenen aan wie in groot (ernstig, reëel en actueel) gevaar verkeert.

Het slachtoffer dat een **schadevergoeding** wil bekomen voor de schade die te wijten is aan het misdrijf kan daartoe een burgerlijke vordering instellen voor de burgerlijke rechtbank of voor de strafrechtbank.

6 GEWIJZIGD REGIME BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID HULPPERSOON

Zoals aangekondigd in het voorwoord, brengt Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in het bijzonder belangrijke wijzigingen met zich mee wat betreft de buitencontractuele aansprakelijkheid van de hulppersonen van een organisatie. Een hulppersoon (ook

uitvoeringsagent genoemd), is een persoon op wie een andere persoon (bv. VZW) beroep doet voor de nakoming van een contractuele verbintenis. We lichten deze wijzigingen stapsgewijs toe aan de hand van concrete voorbeelden.

6.1 Haarspeld

Petra, de bijna blinde bewoonster van een zorgorganisatie, zit in bed wanneer Hans, zorgkundige, langskomt voor het toedienen van haar geneesmiddelen. Hans staat op het punt de geneesmiddelen toe te dienen aan Petra maar laat één van de geneesmiddelen vallen. Petra en Hans buigen op hetzelfde moment naar voren en Hans geeft bij het oprichten een slag met zijn hoofd in het gezicht van Petra. De haarspeld die zich op het hoofd van Hans bevindt om zijn haar te binden perforeert daarbij het oog van Petra. Ondanks het snelle schakelen van Hans en Nancy, directielid dat instaat voor het personeelsbeleid, moet Petra een oogprothese krijgen.

Dit voorval is een tragedie voor Petra en haar familie maar ook voor alle andere betrokkenen. Om te kunnen bepalen of iemand aansprakelijk is en wie welke schade dient te vergoeden moeten de concrete omstandigheden zo goed mogelijk in kaart worden gebracht:

Vraag 1: Wie?

De vraag wie door het voorval is geraakt, gaat verder dan het in kaart brengen van alleen de personen die expliciet vermeld zijn in het voorbeeld:

- de bewoner Petra;
- de familie van Petra of andere personen die voor Petra instaan;
- de zorgkundige Hans;
- de zorgorganisatie;
- de directeurs (o.a. Nancy) en bestuurders van de zorgorganisatie;
- andere personen die werkzaam zijn in de zorgorganisatie, bv. personeel, zelfstandige medewerkers, vrijwilligers,...;
- andere bewoners van de zorgorganisatie;
- de bezoekers van de zorgorganisatie;
- de dienstverleners van de zorgorganisatie, bv. externe poetsfirma;
- de producent of verkoper van de haarspeld;
- de samenleving (in de strafrechtbank wordt de samenleving vertegenwoordigd door het Openbaar Ministerie);
-

Vraag 2: Wat?

Elke betrokken partij heeft een eigen perspectief. Het is belangrijk om zicht te krijgen op deze perspectieven zodat ingeschat kan worden wie op welke manier al dan niet foutief heeft bijgedragen tot welke schade.

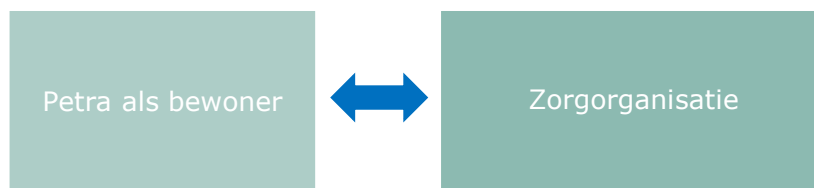
In het geval de feiten potentieel een misdrijf uitmaken, zal het Openbaar Ministerie instaan voor het leiden van het strafonderzoek en het staven van een eventuele strafvordering voor de bevoegde strafrechtbank (beoogde uitkomst = straf voor de dader).

De resultaten van dit onderzoek kunnen vervolgens worden aangewend voor het aantonen van contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid in de burgerlijke procedure (beoogde uitkomst = schadevergoeding voor het slachtoffer).

6.2 De positie van de zorgorganisatie als contractuele partner van Petra

(6.2.1) Schets van de situatie

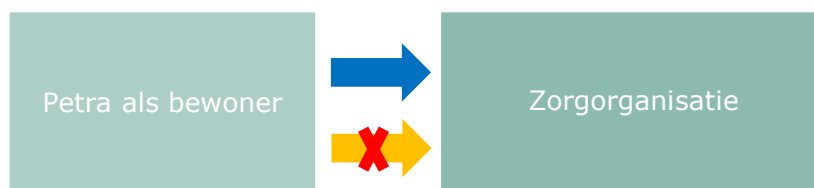
In onze casus heeft Petra als bewoner, een contract getekend met de zorgorganisatie. Dit omvat verschillende componenten, zoals bewoning, verzorging, het leveren van maaltijden, van activiteiten, ...

Dat contract wordt in de praktijk uitgevoerd door de hulppersonen van de zorgorganisatie, o.a. Hans en Nancy.

(6.2.2) Het oude regime van (principieel) verbod op samenloop tussen buitencontractuele aansprakelijkheid en contractuele aansprakelijkheid

Tot en met 31 december 2024 kon een slachtoffer zijn contractuele partner in principe niet buitencontractueel aanspreken (oranje pijl) voor fouten gepleegd/ schade veroorzaakt in uitvoering van het contract tussen het slachtoffer en die contractuele partner. Dit heette het "verbod op samenloop" tussen beide aansprakelijkheidsregimes. Onder voorbehoud van wat volgt, was enkel een contractuele vordering (blauw pijl) mogelijk.

De contractuele partner was wél buitencontractueel aanspreekbaar in de volgende gevallen:

- Wanneer de contractuele partner een **gemengde fout** had begaan die leidde tot uitsluitend **buitencontractuele schade**. Een gemengde fout is een fout die niet zuiver contractueel van aard is, maar ook een schending inhoudt van de algemene zorgvuldigheidsplicht die op hem rust (buitencontractueel); of
- Meest voorkomend: wanneer de fout een **misdrijf** betrof.

Wanneer we dit oude regime toepassen op de relatie tussen de zorgorganisatie en Petra, merken we op dat hier potentieel het **misdrijf** van onopzettelijke slagen en verwondingen

kon ingeroepen worden, niet alleen ten aanzien van Hans maar – gelet op het professionele kader – ook ten aanzien van de zorgorganisatie. Petra en haar familie konden dus mogelijk met succes buitencontractuele aansprakelijkheid inroepen ten aanzien van de zorgorganisatie zelf, met oog op het verkrijgen van een schadevergoeding, mocht het contractuele regime hen onvoldoende soelaas bieden (andere verjaringstermijnen, ander schadebegrip).

Stel nu dat Hans geen misdrijf pleegde, maar louter de afspraken tussen Petra en de zorgorganisatie niet correct zou naleven, bijvoorbeeld door haar onvoldoende bij te staan in haar dagdagelijkse bezigheden. Aangezien fout en schade in dat geval contractueel zijn, en er geen sprake zou zijn van enig misdrijf, zou Petra zich enkel contractueel tot de zorgorganisatie kunnen richten (andere verjaringstermijnen, ander schadebegrip).

(6.2.3) Het nieuwe regime: bye bye “samenloopverbod”

Sinds 1 januari 2025 is die logica omgedraaid en is samenloop per definitie mogelijk tussen de contractuele aansprakelijkheid (blauwe pijl) en de buitencontractuele aansprakelijkheid (oranje pijl) tussen de partijen die een contractuele relatie hebben. Het slachtoffer beschikt dus over meer vorderingsmogelijkheden ten aanzien van de contractspartij.

Boek 6 is niet alleen van toepassing op overeenkomsten gesloten vanaf 1 januari 2025. Het beslissend criterium is immers **de datum van het schadegeval**. Het nieuwe regime is dus bv. van toepassing op feiten die plaatsvonden op 2 januari 2025, ook al kaderden ze in een overeenkomst die vijf jaar eerder gesloten was.

6.3 De positie van Hans en Nancy als hulppersonen

(6.3.1) Schets van de situatie

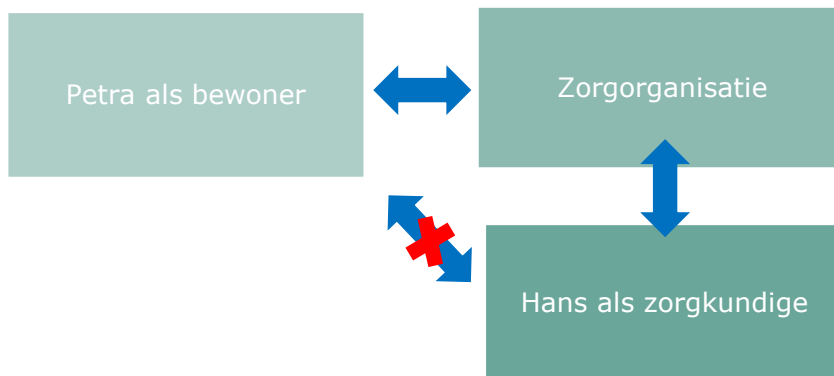
In ons voorbeeld is Hans (zorgkundige) hulppersoon van de zorgorganisatie. Hij voert opdrachten uit voor de zorgorganisatie, meer bepaald een zorgopdracht.

De hoedanigheid van Hans als hulppersoon impliceert dat hij een contractuele relatie heeft met de zorgorganisatie. Dat kan bijvoorbeeld zijn als werknemer (arbeidsovereenkomst) of als zelfstandige medewerker (dienstverleningsovereenkomst) van de zorgorganisatie.

Op haar beurt heeft de zorgorganisatie een contractuele relatie met Petra die als bewoner de diensten van de zorgorganisatie afneemt (hoofdovereenkomst). De zorgorganisatie doet beroep op Hans om haar diensten ten aanzien van Petra uit te voeren (onderovereenkomst).

Er is geen **contractuele relatie** tussen Petra en de hulppersoon Hans. Hierdoor kan het slachtoffer Petra geen contractuele vordering (blauwe pijl) instellen tegen Hans.

Deze driepartijenverhouding ziet er schematisch als volgt uit:

(6.3.2) Het oude regime van buitencontractuele aansprakelijkheid van de hulppersoon: de quasi-immuniteit van de hulppersoon

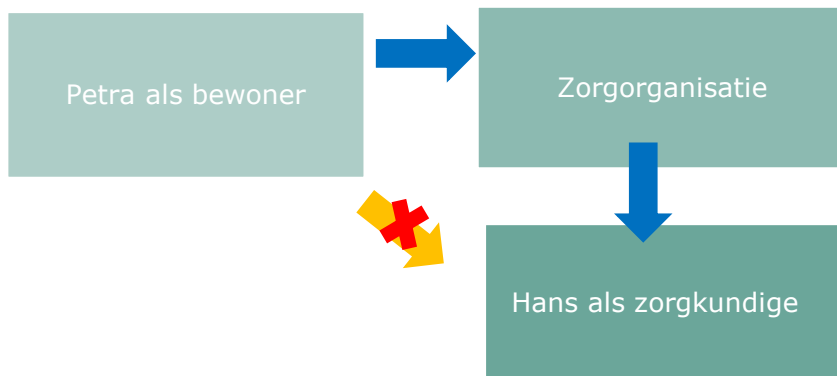
Tot en met 31 december 2024 zaten hulppersonen (ook uitvoeringsagenten genoemd) die aangesproken werden na schadegevallen in een comfortabele positie. Hulppersonen (werknemers, vrijwilligers, bestuurders,...) van een VZW konden immers **in beginsel niet rechtstreeks buitencontractueel** (oranje pijl) **aansprakelijk gesteld** worden door slachtoffers die diensten afnamen bij die VZW, voor fouten gepleegd in uitvoering van hun opdracht voor die VZW.

Zoals bij elke basisregel kende ook deze regel enkele – belangrijke – uitzonderingen. Zo was de hulppersoon wél aansprakelijk in de volgende gevallen:

- Wanneer het een **gemengde fout betrof met uitsluitend buitencontractuele schade** tot gevolg. Een gemengde fout is een fout die niet zuiver contractueel van aard is, maar ook een schending inhoudt van de algemene zorgvuldigheidsplicht die op hem rust (buitencontractueel); of
- Meest voorkomend: wanneer de fout een **misdrijf** betrof.

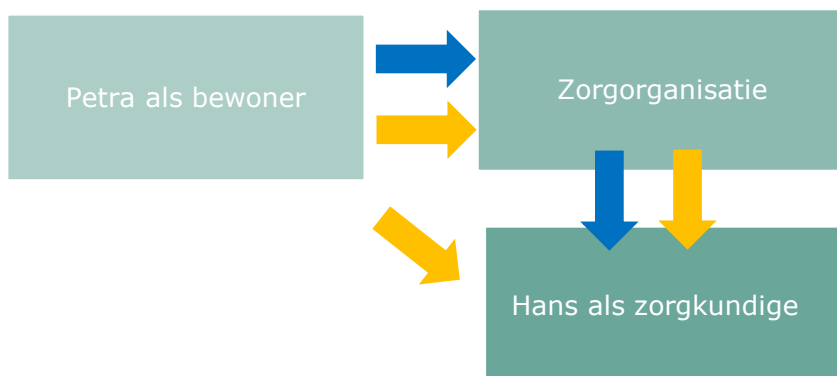
Wanneer we dit oude regime toepassen op Hans, merken we op dat hier potentieel het **misdrijf** van onopzettelijke slagen en verwondingen kon ingeroepen worden. Gelet op dat mogelijke misdrijf, konden Petra en haar familie wel mogelijk met succes rechtstreeks buitencontractuele aansprakelijkheid (oranje pijl) inroepen ten aanzien van Hans, met oog op het verkrijgen van een schadevergoeding.

Stel nu dat Hans geen misdrijf pleegde, maar louter de afspraken tussen Petra en de zorgorganisatie niet correct zou naleven, bijvoorbeeld door haar onvoldoende bij te staan in haar dagdagelijkse bezigheden. Aangezien fout en schade in dat geval contractueel zijn, en er geen sprake zou zijn van enig misdrijf, had Hans zich, in geval hij rechtstreeks aangesproken zou worden door Petra, kunnen beroepen op de leer van de quasi-immuniteit en buiten schot blijven. Petra kon zich – onder het oude regime – enkel tot de VZW zelf richten. Indien Hans evenwel regelmatig de afspraken met Petra aan zijn laars zou gelapt hebben, dreigde hij uiteraard wel op het (contractueel) matje geroepen te worden door zijn werkgever, de VZW.

(6.3.3) Het nieuwe regime: bye bye quasi-immuniteit

Sinds 1 januari 2025 geldt ook hier een omgekeerde logica. Hulppersonen kunnen in principe wél rechtstreeks **buitencontractueel aangesproken** worden (oranje pijl) door partijen die met hun organisatie een contract hebben gesloten, indien zij zelf fouten maakten in de uitvoering van deze overeenkomst, misdrijf of geen misdrijf. Het slachtoffer beschikt dus over meer vorderingsmogelijkheden.

6.4 Valt hier iets tegen te doen?

Om het verhoogde risico – want meer pijlen – in hoofde van organisaties en hun hulppersonen wat te milderen, komen volgende verweermiddelen in aanmerking:

- de **bijzondere aansprakelijkheidsregimes** voor bv. bestuurders, werknemers en vrijwilligers (zie hierna);
- de **verjaringsregels** van toepassing op de (bijzondere) overeenkomst;
- de **contractueel afgesproken beperkingen en uitsluitingsgronden** zowel uit de hoofdovereenkomst (dit is de overeenkomst tussen Petra en de zorgorganisatie) als uit de onderovereenkomst (dit is de overeenkomst tussen de zorgorganisatie en Hans). Dit laatste voelt enigszins artificieel aan, want Hans kan zo bv. zelf een exonerationclausule uit de overeenkomst tussen Petra en de zorgorganisatie als schild invoeren wanneer hij rechtstreeks door Petra's familie wordt aangesproken, **tenzij**:

- de contractuele beperkingen en uitsluitingsgronden voor een **uitholling van de overeenkomst** zorgen. Een overeenkomst wordt uitgehold wanneer een bepaling zo ruim wordt geformuleerd dat ze het contract volledig ondergraaft. Zo heeft de zorgorganisatie als kerntaak om een kamer te voorzien voor Petra waar zij kan wonen. De zorgorganisatie kan zichzelf dus niet bevrijden van haar contractuele aansprakelijkheid wanneer ze een contractsbeding zou invoeren die het haar mogelijk zou maken om Petra op de gang onder te brengen;
- de schade het gevolg is van een **aantasting van de fysieke of psychische integriteit** van het slachtoffer; of
- in geval de schade het gevolg is van een **opzettelijke fout**.

Slechts in het geval dat Hans geen opzettelijke fout of een aanslag op de fysieke of psychische integriteit van Petra zou kunnen worden verweten, zal hij dus contractuele beperkingen en uitsluitingsgronden uit de hoofd- en onderovereenkomsten kunnen invoeren (bv. exoneratiebeding, beding tot beperking van de schadeomvang,...).

Wanneer er echter sprake is van fysieke of psychische schade bij Petra (bv. oogperforatie), kunnen enige beperkingen of uitsluitingsgronden uit de hoofd- en/of onderovereenkomsten geen soelaas bieden aan Hans.

7 BIJZONDERE AANSPRAKELIJKHEIDSREGIMES

7.1 Bestuurders

(7.1.1) Wie zijn de bestuurders?

Bestuurders (natuurlijke personen of rechtspersonen) voeren daden uit namens de onderneming en kwalificeren dus als hulppersonen die door lastgeving contractueel verbonden zijn aan de onderneming. Er zijn verschillende soorten bestuurders.

- **Bestuurders in de wettelijke zin:** de leden van het bestuursorgaan alsook de leden van het dagelijks bestuur. Hun mandaat is gepubliceerd in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad.
- **Feitelijke bestuurders:** alle andere personen die de bevoegdheid hebben of gehad hebben om de onderneming daadwerkelijk te besturen. Dit kunnen bv. directieleden of andere leidinggevendenden zijn.

Hoewel er in theorie geen rekening gehouden wordt met het vrijwillig dan wel bezoldigd karakter van een bestuurdersmandaat bij het beoordelen van aansprakelijkheid, wordt de **vrijwillige/onbezoldigde** bestuurder in de praktijk doorgaans milder beoordeeld.

(7.1.2) Aansprakelijkheidsvoorwaarden

Opdat een bestuurder aansprakelijk gesteld kan worden, dienen er opnieuw drie voorwaarden vervuld te zijn:

- 1) Een **fout**, namelijk – in de woorden van de wetgever - “ (...) *beslissingen, daden of gedragingen die zich **kennelijk buiten de marge** bevinden waarbinnen **normaal voorzichtige en zorgvuldige bestuurders**, geplaatst in dezelfde omstandigheden, redelijkerwijze van mening kunnen verschillen*”.

Dit specifieke foutbegrip, dat toelaat dat er op vlak van het bestuur binnen bepaalde grenzen ruimte is voor het nemen van risico's, zorgt ervoor dat een bestuurder in de context van bestuurstaken **beter beschermd** is dan een hulppersoon die onder het algemene aansprakelijkheidsregime (geen appreciatiemarge, ieder moet normaal voorzichtig en zorgvuldig zijn) beoordeeld moet worden.

Ook een schending van de wet of de statuten kan een bestuursfout uitmaken.

2) **Schade**

3) **Oorzakelijk verband** tussen voormelde fout en schade.

De aansprakelijkheid van bestuurders is **hoofdelijk**, wat betekent dat elke bestuurder individueel kan aangesproken worden voor het **geheel van de schade** die in rechtstreeks oorzakelijk verband staat tot de bestuursfout, waarna de aangesproken bestuurder zich op zijn beurt kan keren (“regres”) tegen zijn medebestuurders om hun aandeel in de schade te innen.

Het slachtoffer zal zich dus bij voorkeur richten tot de bestuurder die het meest vermogend lijkt.

Om zich te **onttrekken** aan de hoofdelijkheid of aan een regresvordering van de initieel aangesproken bestuurder ten opzichte van de overige bestuurders dient de bestuurder aan te tonen dat deze geen deel heeft gehad aan de bestuursfout. Dit bewijs moet aan het slachtoffer en alle andere collega-bestuurders worden geleverd en is om bewijsredenen best schriftelijk. Dit kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een gemotiveerd niet-akkoord in de notulen. Een onthouding of niet-gemotiveerde tegenstem is niet voldoende. Elke bestuurder heeft er dan ook belang bij om geen blanco volmachten aan andere bestuurders te geven bij afwezigheid, en steeds te controleren dat de notulen volledig en secuur zijn opgesteld – ook voor vergaderingen waarop de betrokken bestuurder niet aanwezig was.

Toegepast op het voorval van de haarspeld, is het mogelijk dat Nancy (directeur die onder meer instaat voor het personeelsbeleid) als feitelijk bestuurder samen met de wettelijke bestuurders in het vizier komt van Petra's familie. Hierbij zal gefocust worden op **gebrekig toezicht of structurele gebreken in het beleid van de organisatie**, bijvoorbeeld te forse besparingsmaatregelen waardoor er een te klein team aan zorgkundigen tewerkgesteld is in verhouding tot het aantal bewoners. Het kan zijn dat hierdoor het beschikbare personeel te veel *shiften* na elkaar moet draaien en er door de vermoeidheid en tijdsdruk sneller fouten gemaakt worden. Een ander hypothetisch scenario is dat, hoewel het personeel al meerdere incidenten heeft veroorzaakt met haar- of andere accessoires (vb. het dragen van scherpe juwelen), en Nancy en de overige bestuurders hiervan op de hoogte waren, zij geen of niet tijdig stappen hebben gezet om duidelijke instructies te geven aan het personeel over gepaste werkkledij.

(7.1.3) Beperkingen van aansprakelijkheid

De wetgever voorziet voor de bestuurders in bepaalde **plafondbedragen** als beperking op de omvang van de aansprakelijkheid. Deze plafonds zijn evenwel **enkel van toepassing in het geval van toevallige lichte fouten** en nooit in geval van niet-betaling van bedrijfsvoorheffing, BTW of sociale bijdragen. Deze plafondbedragen vertrekken van de gemiddelde omzet en het gemiddelde balanstotaal van de onderneming gedurende de laatste 3 jaar. Het plafondbedrag loopt in de laagste schaal overigens al op tot 125.000 EUR dus de beperking is eerder relatief.

De **verjaringstermijn** voor vorderingen inzake bestuurdersaansprakelijkheid bedraagt **vijf jaar** vanaf de datum van de strijdige besluiten, handelingen of gedragingen of, indien deze opzettelijk verborgen werden gehouden, vanaf het tijdstip waarop zij werden ontdekt. Dit is een kortere termijn dan de verjaringstermijnen in het algemene aansprakelijkheidsregime en biedt dus een verhoogde bescherming aan bestuurders.

De bestuurders kunnen **kwijting** krijgen van de algemene vergadering. Hiermee doet de organisatie afstand van een interne aansprakelijkheidsvordering tegen de bestuurders. Die kwijting wordt gegeven op basis van de jaarrekening van de organisatie. Daarom is kwijting alleen geldig voor 1) wat men uit de jaarrekening kan opmaken (de ware toestand van de organisatie mag niet verborgen zijn door enige weglating of onjuiste opgave in de jaarrekening) en 2) eventuele verrichtingen van de bestuurders die strijdig zijn met de wet of de statuten voor zover die transparant zijn gemaakt aan de organisatie, vooraf aan de beslissing tot kwijting, ongeacht of die betrekking hebben op een financiële materie of iets anders. De kwijting dekt dus geen fouten (financieel of anderszins) die verborgen zijn gehouden.

Derden zijn niet gehinderd door dergelijke kwijting. Zij kunnen zelfs in geval van kwijting bestuurders aansprakelijk stellen voor schade die in rechtstreeks oorzakelijk verband staat tot een bestuursfout.

Eventuele **contractuele beperkingen** op de aansprakelijkheid van bestuurders komen hierna aan bod (Titel 8).

7.2 **Werknemers**

Omdat werknemers in ondergeschikt verband hun taken moeten uitvoeren en dus instructies van hogerop moeten opvolgen, vond de wetgever het nodig om aan hen een verhoogde bescherming te bieden. Zij kunnen op grond van de Wet Arbeidsovereenkomsten daarom alleen aansprakelijk gesteld worden in het geval van:

- **Bedrog:** opzettelijk en bedrieglijk schade toebrengen;
- **Zware fout:** onvergeeflijk in hoofde van de werknemer;
- **Herhaaldelijke lichte fout.**

Vóór 1 januari 2025 waren de werknemers die een fout begingen in de uitoefening van hun arbeidsovereenkomst net zoals alle hulppersonen quasi-immuun ten aanzien van derden. Bondig gesteld konden rechtstreekse buitencontractuele vorderingen enkel tot de werknemer gericht worden wanneer er sprake was van een misdrijf.

Sinds 1 januari 2025 zijn werknemers niet alleen ten aanzien van hun werkgever aansprakelijk bij bedrog, een zware fout of een herhaaldelijke lichte fout, maar ook ten aanzien van de derde die schade lijdt door deze fout, misdrijf of geen misdrijf.

7.3 Vrijwilligers

Ook voor vrijwilligers heeft de wetgever gekozen voor een bijzonder aansprakelijkheidsregime dat extra bescherming biedt.

De Vrijwilligerswet bepaalt dat vrijwilligers enkel aansprakelijk gesteld kunnen worden in het geval van:

- **Bedrog:** opzettelijk en bedrieglijk schade toebrengen;
- **Zware fout:** onvergeeflijk in hoofde van de vrijwilliger;
- **Herhaaldelijke lichte fout.**

De organisatie die werkt met vrijwilligers is bovendien verplicht om een aansprakelijkheidsverzekering te sluiten voor haar vrijwilligers.

Vóór 1 januari 2025 waren de vrijwilligers die een fout begingen in de uitoefening van hun vrijwilligersopdracht quasi-immuun ten aanzien van derden. Bondig gesteld konden vrijwilligers enkel als hun fout ook een misdrijf uitmaakte, rechtstreeks worden aangesproken door slachtoffers.

Sinds 1 januari 2025 zijn vrijwilligers niet alleen ten aanzien van hun vrijwilligersorganisatie aansprakelijk bij bedrog, een zware fout of een herhaaldelijke lichte fout maar ook ten aanzien van de derde die schade lijdt door deze fout.

8 FIRST AID KIT: DE CONTRACTUELE VERWEERMIDDELEN

8.1 Opfrissing

Zoals hierboven toegelicht zorgt het nieuwe Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek ervoor dat:

- er een **principiële samenloopmogelijkheid** bestaat: contractuele schuldeisers die schade lijden kunnen zowel contractuele als buitencontractuele vorderingen instellen tegen hun contractuele schuldenaar. Dit geldt zowel in de hoofdovereenkomst (Petra-zorgorganisatie) als in de onderovereenkomst (zorgorganisatie-Hans en Nancy);
- de hulppersoon van de contractuele schuldenaar (in onze voorbeelden Hans en Nancy) **rechtstreeks buitencontractueel kan worden aangesproken** door de schuldeiser van de contractuele schuldenaar (in onze voorbeelden Petra).

De wetgever wilde de organisaties en de hulppersonen echter niet volledig in de kou laten staan. In ruil voor het verruimde vorderingsrisico (meer pijlen), heeft de wetgever voorzien in de mogelijkheid voor de contractuele schuldenaar (in onze voorbeelden de zorgorganisatie) om **contractuele verweermiddelen** op te nemen die tevens ingeroepen kunnen worden door de hulppersonen (Hans en Nancy).

Zoals eerder vermeld gelden zulke clausules niet indien ze de overeenkomst uithollen, indien de schade het gevolg is van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of in het geval van een opzettelijke fout.

8.2 De opties in de hoofdovereenkomst

De contractpartijen van de hoofdovereenkomst (in onze voorbeelden zijn dit Petra en het zorgorganisatie) kunnen ervoor kiezen om de mogelijkheid tot instelling van een buitencontractuele aansprakelijkheidsvordering (oranje pijl) zowel ten aanzien van elkaar als ten aanzien van de hulppersonen **volledig uit te sluiten of te beperken**.

Het opstellen van dergelijke clausules is **maatwerk**. De clausules hieronder zijn zuiver indicatief.

1) Volledige uitsluiting van artikel 6.3 BW

"De bewoner ziet af van de mogelijkheid om een buitencontractuele aansprakelijkheidsvordering in te stellen ten aanzien van de zorgorganisatie alsook ten aanzien van haar hulppersonen (werknemers, zelfstandige medewerkers, vrijwilligers, bestuurders (indien voldaan aan de voorwaarden vervat in artikel 2:56-2:58 WvV), ...). De hulppersonen van de zorgorganisatie zijn derde-begunstigden van deze bepaling."

2) Herinvoering van het oude regime

"De hulppersonen van de zorgorganisatie zijn enkel buitencontractueel aansprakelijk in geval van gemengde fout die leidde tot schade die uitsluitend buitencontractueel is of in geval er sprake is van een misdrijf. De hulppersonen van de zorgorganisatie zijn derde-begunstigden van deze bepaling."

3) De beperking van de schade

"Voor onopzettelijke materiële schade is de aansprakelijkheid van de zorgorganisatie [en haar hulppersonen] beperkt tot maximaal [500] euro per schadegeval."

Het bedrag kan ook vervangen worden door "onze verzekeringsdekking". Deze clausule is te combineren met bovenstaande clausules.

8.3 De opties in de onderovereenkomst

Ook in de onderovereenkomst (in onze voorbeelden is dit het contract tussen de zorgorganisatie en Hans of Nancy) kunnen de contractpartijen overeenkomen om de hulppersonen meer te beschermen.

Zo'n bescherming kan in eerste instantie bestaan uit een **vrijwaringsclausule** waarbij de opdrachtgever van de hulppersoon (de zorgorganisatie) zich ertoe verbindt om alle negatieve gevolgen van een eventuele rechtstreekse buitencontractuele vordering ten aanzien van de hulppersoon op zich te nemen. Dit omvat onder meer de advocatenkosten,

de gerechtskosten, de schadevergoedingen waartoe de hulppersonen veroordeeld zou worden, enz.

Een tweede of bijkomende optie is om overeen te komen dat de opdrachtgever zich ertoe verbindt om in de **hoofdovereenkomst** één van de clausules zoals hierboven toegelicht onder 8.1. op te nemen.

Ten aanzien van **bestuurders**-hulppersonen zijn de beschermingsmogelijkheden echter te nuanceren. De wet legt immers een verbod op om bestuurders voorafgaand aan het schadegeval te exonereren (bestuurdersaansprakelijkheid uitsluiten) of te vrijwaren (nadelige gevolgen van bestuurdersaansprakelijkheid te laste te leggen van de bestuurd organisatie):

De sanctie is dat dergelijke afspraken "voor niet geschreven" worden gehouden, in andere woorden genegeerd mogen worden door slachtoffers die een vordering overwegen. In de woorden van de wetgever: *"De rechtspersoon, zijn dochtervennootschappen of de door hem gecontroleerde entiteiten mogen de in het eerste lid vermelde personen niet vooraf exonereren of vrijwaren voor hun aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon of jegens derden. Elke bepaling in de statuten, in een overeenkomst of een eenzijdige wilsuiting die strijdig is met de bepalingen van dit artikel wordt voor niet geschreven gehouden."*

Voor bestuurders zal een vrijwaringsclausule dan ook enkel toepassing kunnen vinden indien de aansprakelijkheid betrekking heeft op andere dan bestuursaangelegenheden, bv. omdat de bestuurder cumulatief ook een operationele rol vervult binnen de organisatie. Hierbij is het wel mogelijk voor de zorgorganisatie om de bestuurders te vrijwaren nadat de externe of interne bestuursaansprakelijkheid is ontstaan.

Het opstellen van dergelijke clausules is evenzeer **maatwerk**. De clausules hieronder zijn zuiver indicatief. We raden aan om bijstand in te roepen bij het opstellen en onderhandelen van dergelijke overeenkomsten.

1) De vrijwaring van de hulppersoon in de onderovereenkomst

"Voor zover de hulppersoon geen opzet verweten kan worden, en hij of zij geen psychische of fysieke schade heeft veroorzaakt bij onze [klant/bewoner/...] noch een zware of herhaaldelijke lichte fout maakte in de uitvoering van zijn/haar opdracht bij onze [klant/bewoner/...], verbindt de zorgorganisatie zich er uitdrukkelijk toe om de hulppersoon te vrijwaren voor alle gevolgen van enige buitencontractuele vordering van deze [klant/bewoner/...] op grond van een overeenkomst waarin de hulppersoon als hulppersoon van de zorgorganisatie optreedt".

2) De verplichting in de onderovereenkomst tot het uitsluiten in de hoofdovereenkomst

"De zorgorganisatie verbindt zich ertoe om in alle overeenkomsten die zij aangaat met derden te bepalen dat de niet-nakoming van de verbintenissen voortvloeiend uit de betreffende overeenkomst enkel tot contractuele aansprakelijkheid kan leiden en sluit enige rechtstreekse buitencontractuele vordering naar haar hulppersoon toe uit. De zorgorganisatie toont hiervan het bewijs op eerste verzoek van de hulppersoon. Indien de zorgorganisatie haar verbintenis vervat in het eerste lid schendt, zal zij de hulppersoon in ieder geval vrijwaren voor de gevolgen van elke rechtstreekse buitencontractuele

vordering die door deze derden tegen de hulppersoon gesteld wordt in het kader van hun overeenkomst met de zorgorganisatie."

3) De clause voor de bestuurder

"Voor zover aan de voorwaarden in art. 2.56-2.58 WvV is voldaan, zal de zorgorganisatie de bestuurder vrijwaren voor de gevolgen van elke rechtstreekse buitencontractuele vordering die door derden tegen de bestuurder wordt ingesteld in het kader van diens overeenkomst met de organisatie en is de aansprakelijkheid voor lichte eenmalige fouten beperkt tot [maximumgrenzen zoals bepaald in artikel 2:57 WvV] euro."

Hoewel het art. 6.3 BW voorziet dat dergelijke beperking zou moeten kunnen ingeroepen worden door de hulppersoon (hier de bestuurder) tegen de derde die hem rechtstreeks aanspreekt, oogst die bepaling veel kritiek. De derde heeft immers geen benul van zo'n beperking op het moment dat hij zijn contract sluit met de VZW.

8.4 Nuttig in elke overeenkomst: het splitsbaarheidsbeding

Wanneer er contractuele verweermiddelen opgenomen worden, is het ook steeds aangeraden om te voorzien in een splitsbaarheidsbeding. Dit functioneert als een soort *fall back* optie voor het geval dat een rechtbank voormelde clausules nietig verklaard zou verklaren. Partijen verbinden zich er in dat geval toe om een nieuwe (rechtsgeldige) bepaling te onderhandelen met dezelfde intentie:

"Indien een bepaling in deze Overeenkomst, geheel of gedeeltelijk, ongeldig, niet afdwingbaar of strijdig zou zijn met een bepaling van enig toepasselijk dwingend recht, wordt de (deel)bepaling geacht geen deel uit te maken van deze Overeenkomst en wordt de rechtsgeldigheid en afdwingbaarheid van de andere (deel)bepalingen in deze Overeenkomst niet aangetast. Indien dergelijke ongeldige, niet afdwingbare of strijdige (deel)bepaling de aard zelf van deze Overeenkomst zou aantasten, verbindt elke Partij zich ertoe om onmiddellijk naar best vermogen en te goeder trouw over een rechtsgeldige vervangende (deel)bepaling te onderhandelen met, in de mate van het mogelijke, eenzelfde finaliteit."

9 PLAN VAN AANPAK: EERSTE HULP BIJ SCHADEGEVALLEN

Voorkomen is altijd beter dan genezen maar dit is niet altijd mogelijk. Daarbij komt kijken dat het aansprakelijkheidsrecht nogal complex is. Zie je de bomen door het bos even niet meer? We hopen dat het stappenplan in **bijlage** wat duidelijkheid kan brengen.

Wanneer je betrokken raakt in een schadegeval en je rechtstreeks aangesproken wordt door het slachtoffer, is het in elk geval van belang om meteen de **verzekeraar van de organisatie in te lichten**, zelfs indien je denkt dat je geen enkele fout verweten kan worden.

Doorloop je het stappenplan en lijkt je aansprakelijkheid toch mogelijk in het gedrang te komen? Ga dan – idealiter met bijstand van een advocaat - **in dialoog** met het slachtoffer en probeer een minnelijke regeling te treffen over de vergoeding van de schade. Procederen is namelijk niet alleen een proces van lange adem maar ook een dure aangelegenheid.

10 HET BELANG VAN EEN GOEDE VERZEKERING

Soms is aansprakelijkheid niet te vermijden. Daarom is het cruciaal om te voorzien in de **juiste verzekeringen**: bv. BA (burgerlijke aansprakelijkheid) exploitatie, BA na levering, D&O (bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering).

Hierbij is het zeker aan te raden om:

- te verifiëren bij je verzekeraar welke **hulppersonen** beschermd zijn;
- een voldoende hoge dekking op vlak van **rechtsbijstand** te voorzien, zodat de verzekeraar instaat voor alle verdedigings- en gerechtskosten. Deze kunnen immers hoog oplopen, ook wanneer je niet veroordeeld wordt.

Indien je in je overeenkomsten voorziet in een **vrijwaring** van de hulppersonen, dien je dit altijd mee te delen aan de verzekeraar, die hiermee akkoord moet gaan opdat ook deze vrijwaring gedekt zou zijn.

11 NOG VRAGEN?

11.1 Heeft het nut om contractuele verweermiddelen op te nemen wanneer ik in een sector werk waar de schade vaak van fysieke of psychische aard zal zijn?

Ja, elk schadegeval is namelijk uniek en moet geval per geval bekeken worden. De contractuele verweermiddelen kunnen daarnaast steeds opgenomen worden onder het motto "baat het niet dan schaadt het niet".

Ook al zijn de contractuele verweermiddelen enkel van toepassing **in geval van materiële schade**, is schade ook in menselijke sectoren vaak gelaagd waardoor het voor dat stukje van de vordering sowieso interessant blijft. Bv. bij fysieke letsels zal de schade bv. ook ziekenhuiskosten omvatten en allerhande revalidatiemateriaal.

11.2 Heeft het nut om contractuele verweermiddelen op te nemen wanneer de organisatie en de hulppersonen goed verzekerd zijn?

Zeker en vast. Een verzekeraar zal het kostenplaatje van de verzekering laten afhangen van het risico. Een goed contract (bv. exoneratieclausule, beperking van aansprakelijkheid) beperkt dergelijk risico alvast in belangrijke mate. Dit zou in principe een impact moeten hebben op de verzekeringskost.

11.3 Moet ik als hulppersoon zelf een verzekering afsluiten?

In principe is dit niet vereist aangezien je organisatie normaal gezien in de nodige dekking voorziet. Neem het zekere echter voor het onzekere en check zeker eens met je organisatie of ze voldoende ingelicht zijn over de in deze handleiding uiteengezette veranderingen.

Ben je niet zeker van de zaak? Vraag regelmatig het betalingsbewijs van de polissen op bij je organisatie.

11.4 Wat als mijn contractpartij weigert om de overeenkomst aan te passen?

De nieuwe wetgeving is van toepassing op schadeverwekkende feiten die plaatsvinden vanaf 1 januari 2025, al dan niet in uitvoering van oudere overeenkomsten.

Onderhandelen is dan ook de boodschap. Hierbij zal het grootste werk bij de organisatie liggen. Om de nieuwe vorderingsmogelijkheden (meer pijlen) zowel voor haar als voor haar hulppersonen maximaal in te perken, zou zij er immers baat bij kunnen hebben om zowel de "hoofdovereenkomsten" als de "onderovereenkomsten" aan te passen. Hierbij is het niet ondenkbaar dat klanten/bewoners/... niet staan te springen om nieuw verkregen rechten (meer pijlen) zomaar af te staan.

Contracten kunnen in principe worden heronderhandeld of door de rechter worden aangepast op grond van een "aanzienlijke verzwaring" die niet kon voorzien worden vóór de sluiting ervan (zgn. imprevisieer).

Indien de volledige uitsluiting van artikel 6.3 BW geen haalbare kaart lijkt, kan er voorgesteld worden om de leer van de quasi-immuniteit van de hulppersoon (het "oude regime") opnieuw in te voeren door aan de kritische tegenpartij uit te leggen dat dit net geen verandering met zich meebrengt aangezien dit een loutere voorzetting van het systeem is, zoals dit al gold tot en met 2024.

11.5 Wat met de consumentenwetgeving?

De B2C-wetgeving blijft van toepassing wanneer de zorgorganisatie contracteert met een patiënt. Artikel 1. 8, 22° van het Wetboek Economisch Recht (WER) definieert een onrechtmatig beding als: *"elk beding of elke voorwaarde in een overeenkomst tussen een onderneming en een consument die, alleen of in samenhang met een of meer andere bedingen of voorwaarden, een kennelijk onevenwicht schept tussen de rechten en plichten van de partijen ten nadele van de consument."* Het Wetboek Economisch Recht bevat naast deze algemene toetsingsnorm ook een zwarte lijst met onrechtmatige bedingen die in elk geval nietig zijn.

Daarnaast vereist de consumentenwetgeving ook een bepaalde wederkerigheid. Indien je een schadebeding opneemt, ben je overeenkomstig het WER verplicht om deze ook te voorzien ten voordele van de consument. Het is aangeraden om die wederkerigheid dan ook door te trekken in de hele overeenkomst om geen kennelijk onevenwicht te creëren.

Tot slot is het aangewezen om steeds transparant en duidelijk te zijn (wanneer de bepalingen in je overeenkomst onnodig complex en onduidelijk zijn, zal de rechter deze steeds in het voordeel van de consument interpreteren) en ook niet te overdrijven in het beperken van je aansprakelijkheid.
